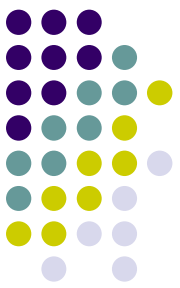

Видан Николић

Универзитет у Крагујевцу

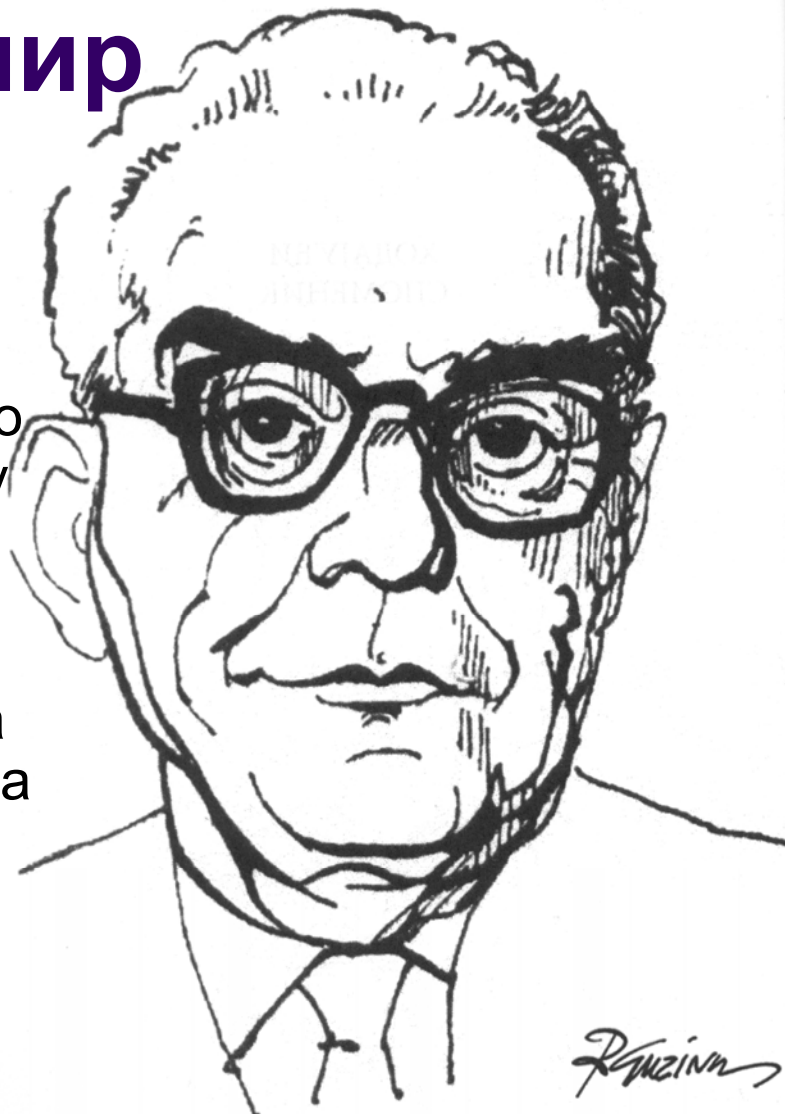
Други талас смрти у Андрићевом окружењу – “време
кад почну умирати родитељи и учитељи”

Слика 1.

Учитељ Љубомир

- Кад дође време и почну да нам умиру родитељи и учитељи, та се чињеница усели у нас као нешто тешко и судбоносно, и изазива ону познату кризу коју проживљавају људи кад су ближе четрдесетој него тридесетој години живота, а која је као нека по злу сестра горкој и опасној кризи прве младости.

Слика 2.

Učitelj Ljubo-ir

Kad dode vreme i počnu da nas u-iru roditelji i učitelji, ta se činjenica useli u nas kao nešto teško i sudbinsko, i izaziva onu poznatu kriznoću koju proživljuju ljudi kad su bliže četrdesetoj nego tridesetoj godini života, a koja je kao neka po zlu sestra gorkoj i opasnoj krizi prve mladosti. Ta vesti o s-rti potresu čoveka, trgnu ga kao iskucavanje noćnih časova od kojih kao što je poznato, svaki ranjava, a poslednji ubija. U tim časovima, čovek se predaje sećanjima i posao, koji u stvari nije za njega ljude. Tako, dok ne prođe prvi potres, i dok duh i ruke ne legnu opet na posao, dok se pogled izgubljen unatrag, ne vrati na onu neizvesnu prugu života koja je još pred nama.

Koji, naš učitelj Ljubomir Popović u-ro je ovih dana u Višegradu.

Iz odlične popovske porodice, on je bio predstavnik naraštaja koji je zapamtio turski vakat po njegovom nezdravom dogoravanju, dočekao u najlepši - ladički - godinama austrisku okupaciju, živio s njom četrdeset godina, preživio Svetski rat u najstrašnijem obliku, poznato sa o pograničnim krajevima, ispratio okupatorsku vlast preko sećanja, i konačno, ugasio se u času kad je ujedinjenje otvorilo svoje najučijske krize.

A gust Strindberg rekao je negde da bi svako čoveku koji časno proživi svoj vek i završi ga prirodnom smrću, trebalo podići spomenik, kao heroju. Tako je, kaže, život teška stvar.

Sa o onaj ko poznaje, iz pričanja ili iskustva, sve peripetije kroz koje je taj naraštaj prošao, i ko zna kako je život u našim bosansko-tuhaf-vilajetu težak od uvek, -odi da pravo da oceni taj predokupacioni naraštaj što je prošao i kroz tursku nesigurnost i bezakonje, i kroz od i zakonitost i ustro-ugarske koja je šteditela telo ali podrezivala dušičila i ubijala u čoveku ono što je najlepše i radi čega se, konačno, i živi.

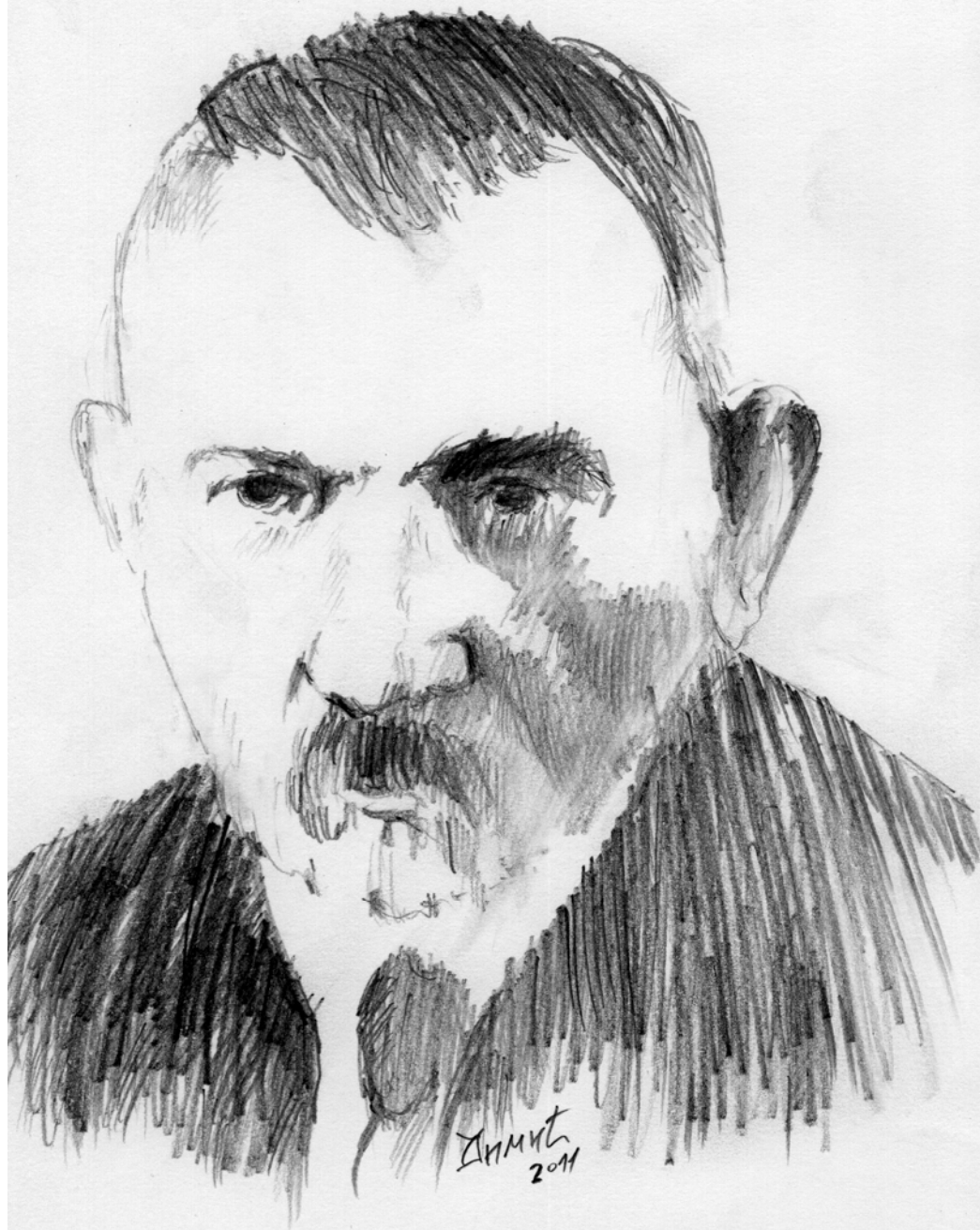
Tipičan predstavnik toga naraštaja bio je naš učitelj Ljubo-ir. Na glas o njegovoj s-rti, preda -no- je iskrsnuo lik, hod, os-ejak i govor čoveka od koga se naučio prva slova i prve brojke. To je bio jedini učitelj od zvaničnih učitelja, koga se po dobru sećam. Sve što je došlo dočuje, u gi-naziji, Univerzitetu, bilo je grubo, oporo, auto-ateko, bez volje, vere, čovečnosti, topline i ljubavi. To je bio jedan od onih neobičnih ljudi koji niti zauzima visoko mesto u društvu, niti odudaraju naročiti sposobnosti

Слика 4.

Слика 5.

Слика 6. Учителъ Лъбомир

M. hirsuta 25.10.1923. (Mun. Rybné, Mlýn. 57.384. ex 7 [X]. 23) Sp. 9370. 4. apr. 23.
eximialibus spg. Cl. Cal. I. praeg.

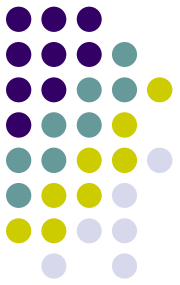
Kleinconcept Lager-Nr. 2953.

Dackal²).

Iz narodne uspomene

Priča Ljubomir Popović, učitelj u Višegradu

Nije davno bilo, kad se nagjoh u jednoj skromnoj seljačkoj kući. Večer bijaše nastupila, a na polju zujaše oštar jesenski vjetar. Dobar domaćin primi me prijateljski, konja odvede u konjušnicu, a mene namjesti u vrh kuće i zamoli me, da oprostim, što će me ostaviti, dok on, kako mi reče, namiri stoku. — Ostavši sam na vrhu kuće sjedeći, osjetih, da je baš pravo jesensko veče, jer me poče hladna struja poduzimati tako, da bih se i ja rado primakao ognjištu, na kome nekoliko cerovih glavanja svijetlim plamenom gorahu, a varnice u naokolo frckahu.

Dva dječaka i jedna curica, sve jedno drugom do uha, sjegjahu ukraj ognjišta, i razgovarahu se o tome, kako im je taj dan stoka mirovala, kako su se igrali, te na pošljjetku, kako su čuli u blizini kurjaka, gdje vije, pa se prepali stoci.

Djeca se veseljahu dobroj vatri, a valjda i onome, što uz vatru u loncu krklja, za to se i razgovarahu živo, ali tiho, valjda se mene kao musafira³) stigjahu. Ne znam, dokle bi djeca tako navetala, da otac ne zovnu Jelicu, da pomogne majci telad odlučiti. — Za Jelicom izagjoše i oba dječaka, i čim izagjoše, odmah okupiše psa, koji glavu bijaše na prag naslonio, pa čas na jedno, a čas na drugo oko žmiraše. Valjda je gledao nepoznatog gosta. Verući se pas ispod strehe, sukobi se sa svojim starim neprijateljem Markom, te nastade galama, kojoj se djeca veoma radovahu.

Meni pade u prilog to, što se djeca udaljiše od ognjišta, te ja prigjoh k vatri, da se ogrijem, jer me prije bijaše stid uznemirivati djecu, i prekidati im razgovor.

¹) За право хайдуга

²) Dackal (Διδάσκαλος = učitelj).

³) Musafir obična je u narodu riječ, turska je, a znači „gost“

Слика 9. Споменик Љ. П.

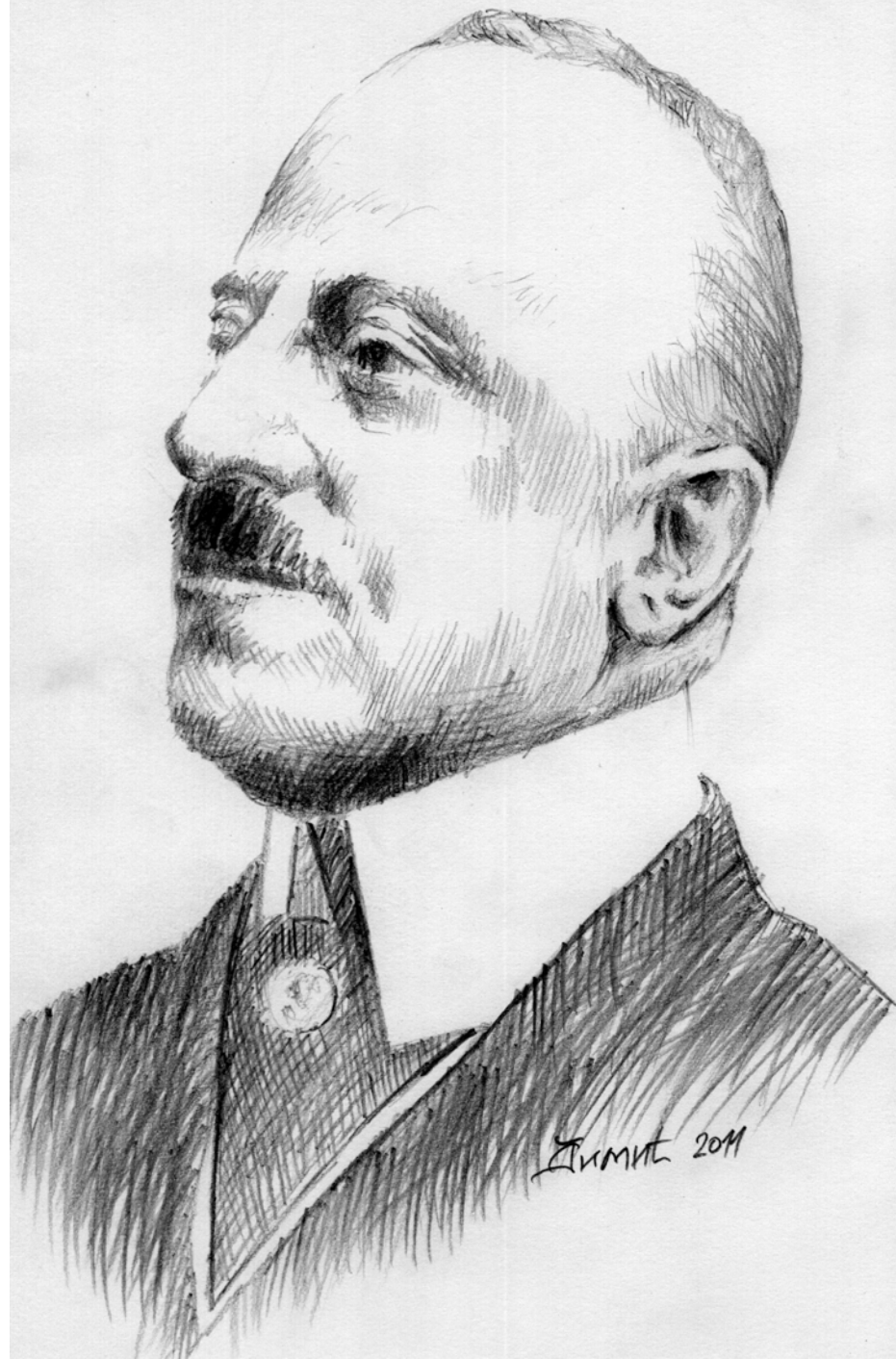
Слика 10. Иван Маткошек

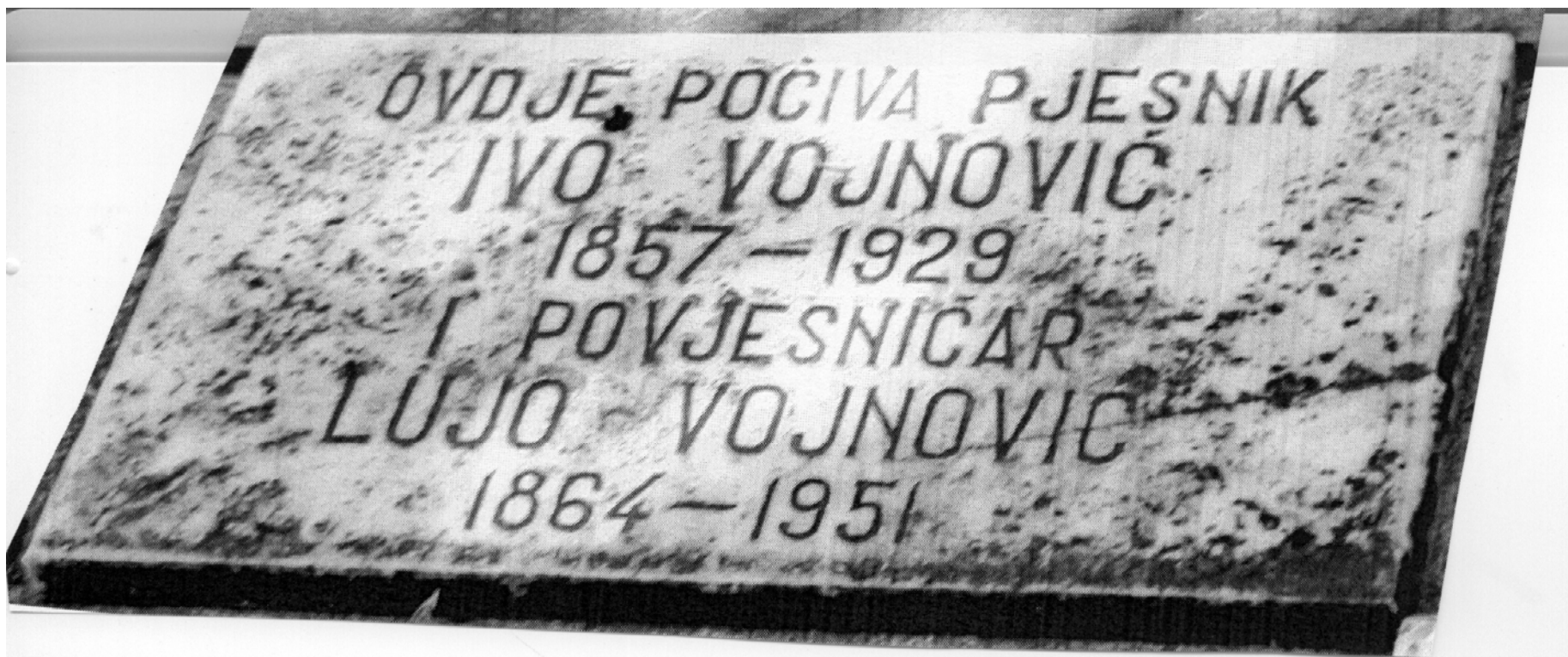
Слика 11. Ана Андрић

Слика 12. Споменик И. М.

Слика 13. Иво Војновић

Слика 14. Спомен плоча Иву Војновићу

Слика 15. И. Андрић

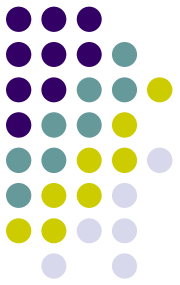
Слика 16. Кућа Иве Андрића

Слика 17. Лотика

Слика 18. Споменик Лотики

Слика 19. Споменик Рифки

Слика 20. Хајкуна Хрељџић